

Utrecht, 1 december 2020

Betreft: Internetconsultatie Wijziging Besluit Naturalisatietoets 2021

Geachte heer, mevrouw,

In reactie op de internetconsultatie over het Besluit Naturalisatietoets 2021 wil Pharos, Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, de volgende kanttekeningen plaatsen.

Pharos vindt het belangrijk om bij de voorgenomen wijziging van het vereiste taalniveau naar B1 ook te kijken naar de gevolgen die dit kan hebben voor de veerkracht en gezondheid van statushouders.

Wat is bekend?

Vanuit de beschikbare kennis is bekend dat statushouders in vergelijking met de andere ingezetenen van Nederland meer gezondheidsproblemen hebben.¹ De gedwongen migratie, gevolgen van oorlog en andere traumatische ervaringen dragen hieraan bij, alsmede sociale factoren en de leefomstandigheden in Nederland.

Met name psychische problematiek speelt veel vaker bij asielzoekers en vluchtelingen vergeleken met de Nederlandse bevolking. De Gezondheidsraad heeft dit in 2016 onderzocht.² Uit dit onderzoek bleek dat er bij 13 tot 25 procent van de asielzoekers en vluchtelingen sprake is van een posttraumatische stress stoornis (PTSS) en/of een depressie.³ Dit is bijna vier maal meer dan bij de algemene Nederlandse bevolking. Deze psychische problematiek is niet alleen belangrijk omdat die in de praktijk de meeste zorgen baart, maar ook omdat deze de mogelijkheden tot participatie kan belemmeren. Ook de studie van het Sociaal Cultureel Planbureau, die gedurende meerdere jaren Syrische vluchtelingen volgt, geeft een vergelijkbaar beeld.⁴ Dit onderzoek laat zien dat de psychische ongezondheid van Syrische vluchtelingen ver boven het niveau van de algemene bevolking van Nederland ligt (41% versus 11%). En dat deze problematiek maar heel

¹ Pharos (2016). *Kennissynthese gezondheid van nieuwkomende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning*. Utrecht: Pharos, expertisecentrum Gezondheidsverschillen.

² Gezondheidsraad (2016). Briefadvies *Geestelijke gezondheid van vluchtelingen* (2016/01)

³ Ikram U & Stronks K (2016). *Preserving and Improving the Mental Health of Refugees and Asylum Seekers*. Amsterdam: AMC, Universiteit van Amsterdam

⁴ Dagevos J et al (2020). *Syrische statushouders op weg in Nederland. De ontwikkeling van hun positie en leefsituatie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau (SCP).

langzaam minder wordt in de loop van de jaren. Onderzoek van de WHO bevestigt de hoge frequentie van psychische problematiek bij vluchtelingen.⁵

Uit internationaal onderzoek is bekend dat tijdelijkheid van bescherming en statusverlening zorgt voor gevoelens van stress en onveiligheid. Dit speelt een rol bij het ontstaan, voortduren of verergeren van psychische en psychiatrische problematiek en de daaraan gerelateerde beperkingen voor het maatschappelijk functioneren en inburgeren.⁶ De tijdelijkheid van het recht op verblijf ondermijnt het gevoel van veiligheid dat essentieel is om te herstellen van problematiek ten gevolge van gedwongen migratie en traumatische ervaringen. Ander onderzoek laat zien dat de post-migratie leefomstandigheden een belangrijke factor zijn bij het ontstaan en/of in stand houden van psychische problematiek bij asielzoekers en vluchtelingen.⁷

Wat betekent de voorgenomen wijziging voor de gezondheid van (kwetsbare) nieuwkomers?

De kans is groot dat de voorgestelde wijziging zal leiden tot onrust onder grote groepen statushouders en andere migranten. Als gevolg van het verhogen van het vereiste taalniveau voor naturalisatie is het risico groot dat veel statushouders en andere nieuwkomers geen Nederlander kunnen worden. Gemeenten schatten op basis van hun ervaringen namelijk in dat een groot deel van de statushouders niet het voor naturalisatie vereiste B1 taalniveau zullen kunnen halen.⁸

Onderzoek laat zien dat een hoge taaleis een effect van buitensluiten heeft voor een grote groep.⁹ Gevoelens van geen volwaardig deel kunnen uitmaken van de samenleving en er niet volledig bij horen, voeden gevoelens van discriminatie. En we weten dat het ervaren van discriminatie substantieel bijdraagt aan psychische problematiek bij etnische minderheden in de Westerse wereld.¹⁰ Dit versterkt de toch al kwetsbare psychische gezondheid doordat op psychologisch niveau deze groep de veiligheid, bescherming en rechten zal ontberen die uitgaat van naturalisatie.¹¹ Het ervaren van psychologische veiligheid is op de lange termijn noodzakelijk voor de wederopbouw van individuele levens in een nieuw land.¹² Het wegvallen van de mogelijkheid tot naturalisatie door de voorgestelde wijziging van de taaleis verhoogt ook de angst voor toekomstige veranderingen en andere nieuwe regelgeving in het vreemdelingenbeleid. Het risico is hiermee dus reëel dat dit voorstel de gelijktijdige focus van het kabinet op participatie en integratie ondermijnt.

⁵ World Health Organisation (2018). *Mental health promotion and mental health care in refugees and migrants*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

⁶ Steel Z, Silove D, Brooks R et al (2006). Impact of immigration detention and temporary protection on the mental health of refugees. *British Journal of Psychiatry* 188: 58-64; Killedar A & Harris P (2017). Australia's refugee policies and their health impact: a review of the evidence and recommendations for the Australian Government. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 41, 4: 335-337.

⁷ Malm A, Tinghog P, Narusyte J et al (2020). The refugee post-migration stress scale (RPMS) – development and validation among refugees from Syria recently resettled in Sweden. *Conflict and Health* 2020, 14:2.

⁸ Razenberg D & M de Gruijter (2020). *Monitor gemeentelijk beleid arbeidstoeleiding vluchtelingen 2020. Op weg naar een nieuw inburgeringsstelsel*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

⁹ Jensen K, Mouritsen P, Bech E et al (2019). Roadblocks to citizenship: selection effects of restrictive naturalisation rules. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. doi.org/10.1080/1369183X.2019.1667757.

¹⁰ Ikram U, Snijder M, Fassaert T et al (2015) Discriminatie en depressie bij etnische minderheden. *Nederlands Tijdschrift Geneeskunde* 2015;159: A8828.

¹¹ Juarez S, Honkaniemi H, Dunlavy A et al (2019). Effects of non-health-targeted policies on migrant health: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Global Health* 2019; 7: e420-435.

¹² Stewart E & Mulvey G (2014). Seeking Safety beyond Refuge: The Impact of Immigration and Citizenship Policy upon Refugees in the UK. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40:7, 1023-1039.

Pharos wil vanuit haar kennisfunctie aandringen op het meewegen van de hierboven geschetste gezondheidsaspecten bij de te maken keuzes over wijzigingen in de Naturalisatietoets.

Pharos is te allen tijde bereid mee te denken en te adviseren over gezondheidsaspecten bij het asiel- en vluchtelingenbeleid.

Mochten er vragen zijn naar aanleiding van dit schrijven dan horen wij het graag.

Met vriendelijke groet,

Evert Bloemen, arts

mede Patricia Heijdenrijk, directeur